

Sygn. akt V CSK 10/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 września 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Strzelczyk (przewodniczący)
SSN Zbigniew Kwaśniewski (sprawozdawca)
SSN Roman Trzaskowski

w sprawie z powództwa Zakładu [...]
Sp. z o.o. w [...]
przeciwko Gminie [...]
o zapłatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym
w Izbie Cywilnej w dniu 29 września 2017 r.,
skargi kasacyjnej strony powodowej
od wyroku Sądu Apelacyjnego [...]
z dnia 8 lipca 2016 r.,

**oddala skargę kasacyjną i zasądza od strony powodowej na
rzecz strony pozwanej kwotę 7200 zł (siedem tysięcy dwieście
złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Sąd pierwszej instancji oddalił powództwo Spółki z o.o. o zapłatę kar umownych w wysokości 20% wynagrodzenia umownego, należnych wykonawcy w razie odstąpienia od umowy z winy strony pozwanej, tj. inwestora, wobec braku możliwości kontynuowania prac przez powodowego wykonawcę.

Sąd ten stwierdził, że zapis § 13 ust. 2 pkt 4 umowy ustanawiał uprawnienie wykonawcy do odstąpienia od umowy z przyczyn zależnych od zamawiającego, skutkujące obowiązkiem zamawiającego zapłaty kary umownej w wysokości 20% wynagrodzenia umownego. Analiza uchybień pozwanego inwestora i uniemożliwienia powodowemu wykonawcy ukończenia inwestycji w terminie skutkowała jednak przyjęciem przez Sąd Okręgowy braku podstaw do odstąpienia od umowy, a tym samym żądania zapłaty kar umownych. Wobec braku podstaw faktycznych do skutecznego odstąpienia przez stronę powodową od umowy Sąd I instancji nie znalazł podstaw do zasądzenia na jej rzecz kwoty tytułem kary umownej i powództwo oddalił.

W apelacji strona powodowa podniosła m.in. zarzut naruszenia art. 365 § 1 k.p.c. przez przyjęcie, wbrew wyrokowi Sądu Apelacyjnego [...] z dnia 7 czerwca 2013 r., że odstąpienie przez powódkę od umowy nie było skuteczne, jak również, że pozwana bezzasadnie nie odmawiała powódcie zapłaty za częściowo wykonane roboty.

Sąd Apelacyjny oddalił apelację strony powodowej. Za chybiony uznał m.in. zarzut naruszenia art. 365 § 1 k.p.c. poprzez przyjęcie - wbrew wyrokowi Sądu Apelacyjnego [...] z dnia 7 czerwca 2013 r., że odstąpienie od umowy przez stronę powodową nie było skuteczne. Uznał, że unormowanie art. 365 § 1 k.p.c. gwarantuje poszanowanie prawomocnego orzeczenia sądu, regulującego stosunek prawny będący przedmiotem rozstrzygnięcia, i przekreśla możliwość ponownej oceny zasadności roszczenia wynikającego z tego samego prawa, jeżeli występują te same okoliczności. Sąd odwoławczy powołał się na judykat wskazujący, że wynikająca z art. 365 § 1 k.p.c. moc wiążąca wyroku dotyczy związania jego sentencją, a nie uzasadnieniem, czyli przesłankami faktycznymi i

prawnymi przyjętymi za jego podstawę, a wyrok wiąże jedynie w zakresie zasądzenia kwot określonych w sentencji.

Sąd drugiej instancji przyjął, że powołany wyrok Sądu Apelacyjnego [...] z dnia 7 czerwca 2013 r. wiąże Sąd w niniejszej sprawie jedynie w zakresie zasądzenia od pozwanej określonej w nim kwoty wraz z odsetkami. Przyjęcie w uzasadnieniu powołanego wyroku z 2013 r. odstąpienia powoda od łączącej strony umowy uznał Sąd drugiej instancji za nie mogące mieć wiążącego znaczenia w niniejszej sprawie, gdyż przedmiotem znaczenia rozstrzygnięcia w tamtej sprawie nie było ustalenie skuteczności odstąpienia od umowy.

W konsekwencji Sąd odwoławczy podzielił stanowisko Sądu I instancji, że strona powodowa nie wykazała, iż skutecznie odstąpiła od umowy, a tym samym nie wykazała odpowiedzialności pozwanej Gminy i obowiązku zapłaty dochodzonej pozwem kary umownej.

Strona powodowa zaskarżyła wyrok Sądu drugiej instancji w całości, opierając skargę kasacyjną na zarzucie naruszenia art. 365 § 1 k.p.c., mającego wpływ na wynik postępowania, wskutek dokonania odmiennej oceny skuteczności odstąpienia od umowy przez powódkę i w konsekwencji błędne przyjęcie, że strona powodowa nie odstąpiła skutecznie od umowy zawartej z pozwaną.

W uzasadnieniu skargi kasacyjnej strona skarżąca eksponuje argument, że Sąd odwoławczy związany był oceną prawną dokonaną w uzasadnieniu wyroku z dnia 7 czerwca 2013 r., a mianowicie ustaleniem prejudycjalnym, że strona powodowa skutecznie odstąpiła od umowy.

Pozwana Gmina w odpowiedzi na skargę kasacyjną wniosła o oddalenie w całości skargi kasacyjnej i o zasądzenie na jej rzecz kosztów postępowania. Przeciwnik skargi wywodzi, że nawet hipotetyczne uznanie skuteczności odstąpienia od umowy nie przesądza o zasadności roszczenia o zapłatę kar umownych, ponieważ sądy nie dopatrzyły się istnienia przyczyn do odstąpienia od umowy jako leżących po stronie pozwanej, a jest to określona umową przesłanka roszczenia o zapłatę kary umownej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Z mocy art. 398¹³ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy rozpoznaje skargę kasacyjną w granicach zaskarżenia oraz w granicach podstaw, biorąc z urzędu pod rozagę jedynie nieważność postępowania.

Opierając skargę kasacyjną wyłącznie na drugiej podstawie kasacyjnej, wobec sformułowania zarzutu naruszenia art. 365 § 1 k.p.c., skarżący powinien uwzględniać ustawowy wymóg, że do uznania tak wskazanej podstawy za uzasadnioną niewystarczające byłoby przesądzenie jedynie zasadności zarzutu naruszenia tego przepisu, ale ponadto jeszcze wykazanie, że uchybienie to mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy. Skarżący, poza li tylko werbalnym powołaniem się na istnienie wpływu zarzucanego naruszenia wskazanego przepisu na wynik postępowania, nie wskazuje, co w jego ocenie przesądzać ma o tym, że zarzucane naruszenie mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy. Brak wykazania tej ostatniej przesłanki ustawowej z art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c. wyklucza możliwość uznania za uzasadnioną wskazanej w skardze podstawy kasacyjnej.

Przyjmując więc tylko hipotetycznie w tym momencie zasadność zarzutu naruszenia art. 365 § 1 k.p.c., uznać należy, że nie mogłoby ono mieć istotnego wpływu na wynik tej sprawy. Zważyć bowiem należy, że odmienny jest przedmiot roszczeń dochodzonych w obu sprawach i będących przedmiotem obu orzeczeń. W sprawie zakończonej wyrokiem Sądu Apelacyjnego z dnia 7 czerwca 2013 r. powód domagał się zapłaty określonej kwoty tytułem wynagrodzenia wynikającego z umowy.

Natomiast w niniejszej sprawie przedmiotem roszczenia dochodzonego przez powódkę jest żądanie zapłaty określonej kwoty tytułem kary umownej należnej wykonawcy w razie odstąpienia przezeń od umowy z przyczyn zależnych od zamawiającego. Przesłanką oceny zasadności roszczenia o zapłatę kary umownej nie jest więc wyłącznie samo skuteczne odstąpienie strony powodowej od umowy, ale przyczyny takiego odstąpienia, a mianowicie zależne od zamawiającego.

Nawet więc tylko hipotetyczne przyjęcie z mocy art. 365 § 1 k.p.c. związania Sądu odwoławczego w niniejszej sprawie ustaleniem skutecznego odstąpienia od

umowy zawartym w wyroku z dnia 7 czerwca 2013 r. nie mogłoby mieć istotnego wpływu na wynik tej sprawy i dochodzonego w niej roszczenia, uwzględniając kumulatywność obu przesłanek umownych przesądzających o zasadności roszczenia o zapłatę kary umownej, a nie wyłącznie jednej z tych przesłanek w postaci li tylko odstąpienia od umowy.

Sam jednak zarzut naruszenia art. 365 § 1 k.p.c., poprzez odmienną ocenę w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku skuteczności odstąpienia od umowy przez stronę powodową, okazał się również nieuzasadniony.

Sąd z mocy art. 365 § 1 k.p.c. nie jest związany ani ustaleniami faktycznymi, ani ocenami prawnymi wyrażonymi w uzasadnieniu wydanego w innej sprawie wyroku.

Przedmiotem prawomocności materialnej jest bowiem ostateczny rezultat rozstrzygnięcia, a nie przesłanki, które do niego doprowadziły. Sąd nie jest więc związany z mocy art. 365 § 1 k.p.c. dokonaną w innym postępowaniu oceną istnienia konkretnego stosunku prawnego. Wyrok wiąże bowiem co do przysługiwania konkretnego roszczenia, ale nie co do oceny prawnej relacji zachodzącej między stronami, z której to roszczenie miałoby wynikać (wyroki SN z dni: 24 stycznia 2017 r., V CSK 164/16, niepubl.; 7 kwietnia 2016 r., III CSK 276/15, niepubl.).

W judykaturze podkreśla się również, że określenie granic mocy wiążącej wyroku wymaga prawidłowego rozumienia kwestii prejudycjalnych. Nie każda kwestia wstępna ma rangę kwestii prejudycjalnej w innej sprawie. Prejudycjalność charakteryzuje się określonym stosunkiem zależności, a jej konieczną cechą jest przesądzające znaczenie jakie ma rozstrzygnięcie jednej kwestii dla rozstrzygnięcia kwestii wstępnej w innej sprawie (wyroki SN z dni: 15 stycznia 2015 r., IV CSK 181/14, niepubl.; 9 września 2015 r., IV CSK 726/14, niepubl.). W niniejszej sprawie ocena skuteczności odstąpienia od umowy nie jest kwestią prejudycjalną dla oceny zasadności roszczenia o zapłatę kary umownej, ponieważ nie przesądza ona samodzielnie i jednoznacznie o zasadności tego roszczenia, będąc jedynie jedną z dwóch kumulatywnie ujętych w umowie przesłanek przesądzających o jego powodzeniu.

Również w piśmiennictwie wskazano, że moc wiążącą z perspektywy kolejnych postępowań uzyskują jedynie ustalenia i oceny dotyczące tego o czym wcześniej orzeczono w związku z tożsamą podstawą sporu. Moc wiążąca odnosi się zatem do „skutku prawnego” stanowiącego przedmiot orzekania i nie oznacza związania Sądu i stron ustaleniami zawartymi w uzasadnieniu innego orzeczenia. Mocą wiążącą nie są zatem objęte w szczególności rozstrzygnięcia o zasadności podnoszonych zarzutów, takich jak np. bezskuteczność umowy, czy skuteczność odstąpienia od umowy. Prejudycjalne rozstrzygnięcie o przesłance jednego roszczenia majątkowego (o zapłatę wynagrodzenia) nie wiąże więc w innym procesie, w którym dochodzone jest inne roszczenie majątkowe (o zapłatę kary umownej).

W tym stanie rzeczy Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c.

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i art. 99 k.p.c. oraz na podstawie § 2 pkt 7 i § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. (Dz. U. 2015, poz. 1804).

kc

jw